

ตอนที่ 7

2.7 “เมื่อจักเข้ามาเวียง เรียงกันแต่อรัญญิกพูน เท้าหัวลาน คับคั่งคอง ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ เสียงเลื่อน เสียงขับ ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื่อน เลื่อน”

ข้อความระหว่างบรรทัดที่ 17-20 นี้ แสดงให้เห็นภูมิหลังของชาวไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงได้เป็นอย่างดี ชาวไทยสมัยนั้นนิยมชมชื่นในการบุญการกุศล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำบุญทอดกฐินซึ่งเป็นกาลทานพิเศษ ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาไปร่วมขบวนการกุศลกันเป็นจำนวนมาก กองจัดเป็นขบวนแห่กันอย่างเอิกเกริกมโหฬาร ประชาชนผู้ไปร่วมการกุศลต่างก็รำเริงบรรเทิงใจ มีความปีติยินดี มีดนตรีระโคมในขบวนแห่อย่างครึกครื้นรื่นเริง ส่งเสียงอึกทึกกึกก้อง มีการขับร้อง ฟ้อนรำ นำขบวนอย่างพลัดพลินแจริใจ ใครมีศิลปะการละเล่นอย่างใด ก็แสดงได้อย่างเสรี นับเป็นประเพณีที่เป็นบุญเป็นกุศลและเสริมสร้างสามัคคีธรรมเป็นอย่างดียิ่ง

ข้อที่นำศึกษาในตอนนี้ คือ เวียง - เรียงกัน - อรัญญิก - พูน - เท้า - หัวลาน - คับคั่งคอง - เสียงเลื่อน - เสียงขับ - เล่น - หัว

(1) เวียง คำนี้ชั้นเดิมหมายถึง กำแพง เช่นในเรื่องพื้นเวียงกล่าวไว้ว่า

เขาก็ เกาะเกี่ยวไว้	เป็นเวียงระวางอยู่
หลายหมื่นแท้	พอข้ามชั้วตา หันแล้ว...
แต่นั้น เขาก็ จักคนสร้าง	แปลงเวียงท่าแขก
ดวงกว้างได้	สามช้อยชั้ววา....
แล้วจึง ไปอยู่ตั้ง	ในที่หนองบัว
แปลงเวียงสูง	อยู่กันในพื้นที่...
เอามาไว้	เหลือหลายเคียรคาช
ให้เขา ปลุกก่อค่าย	เวียงเผ้าท่านลาว...

ครั้นต่อมา เมืองที่มีกำแพงล้อมก็เรียกว่าเวียง เช่น เวียงจันทน์ เวียงคำ เป็นต้น เวียงที่หมายความว่าเมืองที่มีกำแพงล้อมนี้ ในเรื่องพื้นเวียงกล่าวไว้ว่า

ทั้งเวียงเจ้า ขนควรวชุกเขื่อง
คือตั้ง กัลป์แปรม้าง ไฟไหม้แผ่นดิน

คำ เวียง ในศิลาจารึกนี้ ก็หมายถึง เวียงที่มีกำแพงล้อม อันได้แก่เมืองสุโขทัยนั่นเอง

(2) เรียงกัน หมายถึงการตั้งขบวนแห่ก่อนกลับเข้าเมือง โดยเริ่มขบวนที่อรัญญิก คือวัดป่ามะม่วง เคลื่อนขบวนมาจนถึงท้องพระลาน

(3) อรัญญิก คำอธิบายใน 2.6 (13)

(4) พูน คำอธิบายใน 2.6 (14)

(5) เท้า หมายความว่า ถึง อย่างว่า

ตีแก่ พลหลวงเข้า ในไพรคองใหญ่
ไหลหลังเท้า ไปใกล้เขตกบา

(ขุนทึ่ง หน้า 73)

(6) หัวลาน เข้าใจว่าเป็นหน้าพระลาน หรือท้องสนามแห่งใดแห่งหนึ่งในเมืองสุโขทัย

(7) คีบงคักดอง คำนี้เป็นคำที่มั่วมานาน มีการอ่านและการให้ความเห็นไว้หลายนัย เฉพาะที่เห็นว่าน่าจะเป็นไปได้มี 3 นัย คือ

1. อ่านว่า คีบงคักดอง หมายความว่า กราบถวายบังคม หรือหมอบลงพร้อมกัน ตามนัยนี้ ดูเหมือนจะเห็นว่าฝูงชนที่เข้าขบวนแห่จากอรัญญิกนั้น เมื่อเคลื่อนขบวนกลับมาถึง หัวลาน คือหน้าพระลานหรือท้องสนามแล้ว ต่างก็พากันถวายบังคมหรือหมอบลง ท่านศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเกต์ มีความเห็นชอบตามนัยนี้

2. อ่านว่า คมบังคมดอง หมายความว่า ตีประโคมร่วมกัน โดยให้ข้อสันนิษฐานว่า “คำว่า ค่ หรือ คม ภาษาเขมรแปลว่า ตี, บังค้ หรือ บังคม = บังคมแต่ในที่นี้น่าจะใช้ในความว่าประโคม” นัยนี้เป็นมติของท่านศาสตราจารย์ ฉ่ำ ทองคำวรรณ

3. อ่านว่า คีบงคักดอง หมายความว่า ตีประโคมดอง ตามนัยนี้ดูเหมือนจะไม่แน่ใจว่า คีบงคัก จะอ่านอย่างไร จึงคงคำอ่านไว้ตามรูปเดิมในคำจารึก แต่พยางค์ท้าย

ของคำนี้ ผู้อ่านจารึกจะมั่นใจจริง ๆ จึงให้ความเห็นตัดสินฉบับลงไปว่า “กลอง .เดิมอ่านว่า กลอย ทุถูกจะต้องเป็น กลอง” นั้นนี้เป็นมติของคุณประสาร บุญประคอง

ด้วยเหตุนี้ ข้อว่า “คัมภีร์กลอย (กลอง) ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ...” นั้น หากถือตามนัยที่ 1 ก็ต้องอ่านว่า คัมภีร์คัมภีร์กลอย ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ...หมายความว่า ถวายบังคมพร้อมกับเสียงพาทย์เสียงพิณ... คือขณะที่ถวายบังคมนั้น มีเสียงพาทย์เสียงพิณกังชัน ตามนัยที่ 2 ต้องอ่านว่า คัมภีร์คัมภีร์กลอย ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ... หมายความว่า ทีประโคมร่วมกับเสียงพาทย์เสียงพิณ... ตามนัยที่ 3 ต้องอ่านว่า คัมภีร์คัมภีร์กลอง ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ... หมายความว่า ทีประโคมกลองขึ้นด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ...

พิเคราะห์ตามคำอ่านและคำอธิบายทั้ง 3 นัยนี้ ก็ยังเห็นว่าความข้อนี้ยังมีอยู่ยังไม่สนิทนัก ตามนัยที่ 1 ก็ยังมองหาเหตุผลไม่พบว่า เหตุใดประชาชนจึงถวายบังคมหรือพร้อมกันหมอบลง เมื่อกลับมาถึงเมืองแล้ว ตามนัยที่ 2 ที่ว่าทีประโคมร่วมกับเสียงพาทย์เสียงพิณนั้น ก็นึกไม่ออกว่าจะหมายความว่าประโคมอะไร ตามนัยที่ 3 ที่ว่า ทีประโคมกลองด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณนั้น ก็ยังฟังขัด ๆ อยู่ ชวนให้สงสัยว่า ทีประโคมกลองด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณนั้นจะศักดิ์กันอย่างไร โดยเฉพาะพยางค์ “บง” นั้น เหตุใดจึงอ่านว่า “บัง” เพราะตามอักษรวิธานที่ใช้ในสมัยนั้น พยางค์นี้ถ้าทำนประสงค์จะให้อ่านอย่างนั้นก็น่าจะจารึกว่า “บงง” การอ่านดังกล่าวนี้จึงน่าจะพลาดไปก็ได้ เมื่ออ่านพลาด การตีความหมายก็จะต้องพลาดไปด้วย

มีทางที่น่าจะเป็นไปได้อยู่ทางหนึ่ง คือ คำ คัมภีร์ นั้น เป็นภาษาเขมร อ่านว่า คัมบอง แปลว่า ที หรือ ล้น คัม น่าจะอ่านว่า คำ หมายความว่า ถ้อยคำ หรือวาทะ คัมบอง คำ จึงน่าจะแปลว่า แปลงถ้อยคำ หรือ ล้นวาทะ ส่วนพยางค์ท้ายนั้น น่าจะอ่านว่ากลอย อันแปลว่า ร่วมด้วย คัมบองคำกลอย จึงน่าจะแปลว่า แปลงถ้อยคำ หรือล้นวาทะร่วมด้วย หากถือตามนัยนี้ ข้อว่า “คัมบองคำกลอยด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ...” นั้น ก็ น่าจะหมายความว่า แปลงถ้อยคำหรือล้นวาทะร่วมด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ คือประชาชนพากันเปล่งเสียงโห่ร้องขึ้นประสานเสียงพิณ...

มีสำนวนบาลีที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำนี้อยู่อย่างหนึ่ง คือ สำนวนว่า วาจกัณฐิ ซึ่งตามรูปศัพท์แปลว่า ดีคำ แต่แปลเอาความว่า เปล่งวาทะ หรือ ล้นวาทะ

ชื่อว่า คมของคำกลอย นี้ ก็น่าจะเป็นสำนวนที่ถ่ายแบบมาจากสำนวนบาลีดังกล่าวนี้ก็ได้ ทำนองเดียวกับคำว่า ท้างนงาย ในเรื่องเตล่งฟ่าย (หน้า 159) ที่ว่า “ท้างนงายพอเสร็จ จึงสมเด็จพระวันรัต วัคป่าแก้วแคล้วคลา กับราชาคณะสงฆ์ ยี่สิบห้าองค์สองแผนก แจกเงาสารสรหลาย ผ้ายลึงวังราช” ซึ่งคำ ท้างนงาย ในที่นี้ ถ้าแปลตามรูปศัพท์ก็ต้องแปลว่า ท้างานเข้า แต่หาได้มีความหมายว่าทำการงานในเวลาเข้าไม่ ที่ดูนั้นก็หมายความว่า ฉันทอาหารเข้า เพราะ ท้างนงาย เป็นสำนวนถ่ายแบบมาจากภาษาว่า ท้างักตกิจเข้า คือพระสงฆ์ทำกตกิจเข้า หมายความว่า ฉันทอาหารเข้า หาได้หมายความว่า พระสงฆ์ทำการปรุงอาหาร หรือทำการงานอื่น ๆ ไม่

ท่านผู้รู้ท่านหนึ่ง ให้ข้อสังเกตว่า เคยได้ยินคนเฒ่าคนแก่พูดกันว่า คำบง-คำกรวย คือ คำบง หมายถึง คำกล่าวขึ้นก่อน คำกรวย หมายถึง คำกล่าวภายหลัง หรือกล่าวตาม เช่นการส่งเสียงโห่ร้องแสดงความยินดี จะกล่าวคำบงว่า ฮิ้วให้... แล้วกล่าวคำกรวยรับว่า โห่ฮิ้ว... หากคำที่กล่าวมานี้อ่านว่า คำบงคำกลอย ก็น่าจะมี ความหมายดังกล่าวนี้ก็ได้ เพราะพิจารณาที่ตามเค้าเรื่อง จะเห็นได้ว่า คำจารึกนี้ได้บอกถึงจุดเริ่มต้นของขบวนแห่ก่อนกลับเข้าเมืองว่าตั้งกันที่อรุณภูมิ และจุดปลายทางอยู่ที่หัวลานในเมืองสุโขทัย และกล่าวถึงการแสดงความรื่นเริงในการแห่ด้วยข้อความว่า “บึงก่กลอย ด้วยเสียงพาทย์เสียงพิณ...” ซึ่งในการส่งเสียงโห่ร้องแสดงความปีติยินดีนั้น น่าจะมีการกล่าวคำบงคำกรวยด้วย เทียบได้กับการแห่ภาคที่กระทำกันอยู่ในบัดนี้

(8) เสียงเลื่อน เข้าใจว่าหมายถึงการร้องส่งเสียงทอจิ้งหะยวอย่างทำนอง “ลำยาว” หรือ “ลำล่องของ” ในภาคอีสานทุกวันนี้ เคยได้ยินคนเฒ่าคนแก่กล่าวชมเสียงลำยาว-ลำล่องของ ที่ไพเราะว่า “เสียงเลื่อนเสียงไหลคึกแท้ ๆ” ซึ่งเสียงเลื่อนในคำชมนี้ หมายถึงเสียงที่เพราะพริ้ง ทำนองยาวเหยียดย้อย ฟังรื่นหู จึงน่าจะมีความตรงกับ “เสียงเลื่อน” ในจารึกนี้

(9) เสียงขับ เข้าใจว่าหมายถึงเสียงขับลำทำนองเสนาะ หรือร้องเพลงอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะกับพิธีการกุศล ทำนองเดียวกับ ภาพยนตร์ และ ลำ (แอ้ว) ที่ชาวอีสานนิยมแสดงเป็นการร่าเริงในขบวนแห่พิธีการกุศลตามประเพณีนิยมแต่โบราณกาล ทราบเท่าทุกวันนี้

(10) เล่น น่าจะให้คำอ่านว่า เหล้น ให้ตรงกับที่ปรากฏในคำจารึกเพื่อเป็นหลักฐานการศึกษาภาษาและอักษรศาสตร์ว่ามีวิวัฒนาการมาอย่างไร คำนี้ในวรรณคดีเล่มแรกของไทย คือไตรภูมิภคของพระญาติไท ฉบับโบราณ ทั้งของพระมหาช่วยและพระมหาจันทร์ ก็ใช้ว่า เหล้น เป็นพื้น แต่ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่มแล้วใช้ว่า เล่น โดยตลอด ในมหาชาติคำหลวง ก็ใช้ว่า เหล้น เป็นพื้น ที่ชาวสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงและสมัยต่อมานิยมเขียนคำนี้ว่า เหล้น นั้น น่าจะมีเหตุผลอยู่

พิเคราะห์ตามหลักภาษาถิ่น ทางภาคอีสานและภาคพายัพนิยมพูดและเขียนคำนี้ว่า เหล้น เป็นพื้น (แต่ในทางวรรณคดีภาคอีสานนิยมเขียนว่า หล่น เป็นพื้น ซึ่งตรงกับสำเนียงการพูดของชาวหลวงพระบางและนครเวียงจันทน์ในบัดนี้) ที่เป็นเช่นนั้น ก็เพราะในถิ่นทั้งสองนั้น ออกเสียง เหล้น ต่าง เล่น มาก ไม่เหมือนคนภาคกลาง ซึ่งออกเสียงคำทั้งสองนี้พ้องกัน

ได้กล่าวไว้ในข้อ 1.9 (3) แล้วว่า อักษรต่ำที่ผันด้วยวรรณยุกต์เอก กับอักษรสูงที่ผันด้วยวรรณยุกต์โท ในกรณีที่ประกอบด้วยสระรูปเดียวกันนั้น ชาวอีสานออกเสียงต่างกันมาก ด้วยเหตุนี้อักษรต่ำที่มี ห นำ อันกลายมาเป็นเสียงสูง เมื่อผันด้วยวรรณยุกต์โท ชาวอีสานจึงออกเสียงต่างจากอักษรต่ำที่ไม่มี ห นำ ซึ่งผันด้วยวรรณยุกต์เอก เช่น เหล้น-เล่น, หม้าย-ม้าย, หมั้น-มั้น, หน้า-นำ เป็นต้น ขอให้เทียบคู่ดังนี้

อักษรนำ	เหลน	เหล้น	เหล้น
อักษรต่ำ	เลน	เล่น	เล่น

ตามตัวอย่างนี้จะเห็นว่า เหล้น กับ เล่น นั้น ชาวภาคกลางออกเสียงพ้องกัน แต่ชาวอีสานออกเสียงต่างกันมาก หากให้ชาวอีสานออกเสียงคำทั้งสองนี้ให้ฟัง ก็จะทราบความแตกต่างกันได้อย่างชัดแจ้ง ในทำนองเดียวกัน คำ เหล้า กับ เล้า ก็ออกเสียงต่างกันมาก เมื่อต้องการจะพูดว่า มีเหล้ากินไหม? แต่เขียนว่า มีเล้ากินไหม? ถ้าฟังตามเสียงคนภาคกลางอ่าน ก็ไม่เห็นประโยชน์ทั้งสองนี้ไม่แตกต่างกันเลย แต่ถ้าฟังตามเสียงคนอีสานอ่าน ก็จะทราบได้ทันทีว่าคำ เล้า ในประโยคหลังนั้นเขียนผิด เพราะคำทั้งสองนี้ออกเสียงต่างกัน หรือต้องการจะพูดว่า เขาเล่าเรื่องนี้ให้ฉันฟัง แต่เขียนว่า เขาเหล้าเรื่องนี้ให้ฉันฟัง ทั้งสองประโยคนี้ถ้าฟังแต่เสียงอ่าน ยังไม่ได้ดูตัวหนังสือ ทางภาค

กลางจะทราบไม่ได้เลยว่า ประโยคใดผิด แต่ถ้าฟังตามภาษาอีสานแล้ว แม้ยังไม่ได้ดูตัวหนังสือก็จะทราบได้ทันทีว่าประโยคหลังนั้นผิด

ในกรณีที่มีเสียงพ้องกันระหว่างอักษรที่มี ห นำ และไม่มี ห นำนี้ จะเป็นเรื่องที่สับสนอยู่ไม่น้อย เช่น หม้าย-ม้าย, หมั้น-มั้น เป็นต้น

ในสมัยก่อน พ่อหม้าย, แม่หม้าย เราเขียนกันแบบนี้ทั้งนั้น แต่บัดนี้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เขียนอย่างไม่มี ห นำ คือเขียนว่า ม้าย โดยให้ความหมายคำนี้ว่า “ก. มองผ่านเลยไป. ว. ไร่คู่ผัวเมีย ใช้ว่า หม้าย ก็มี” ครั้นพลิกไปดูคำ หม้าย พจนานุกรมฉบับนั้น ก็ให้ความหมายว่า “ก. (กลอน) ม้าย” หากถือตามหลักนี้ก็เป็นอย่างอื่นได้ความว่า กิริยาที่มองผ่านเลยไปนั้นจะใช้ว่า ม้าย หรือ หม้าย (เฉพาะที่เป็นคำกลอน) ก็ได้ ส่วนที่เป็นคุณศัพท์ที่หมายความว่า ไร่คู่ผัวเมีย นั้น จะต้องเขียนว่า ม้าย คือเขียนว่า พ่อม้าย, แม่ม้าย จึงจะถูก ที่เปลี่ยนคำพ่อหม้าย แม่หม้าย มาเป็น พ่อม้าย แม่ม้าย นั้น ดูเหมือนจะเป็นเพราะเห็นว่าคำ หม้าย กับ ม้าย มีเสียงพ้องกัน จึงตก ห นำออกเสีย เพราะเห็นว่ารกรุงรังเกินความจำเป็น หากถือตามหลักการนี้ต่อไป หน้าผาก ก็คงจะเปลี่ยนเป็น หน้าผาก, ข้างหน้า ก็คงจะเปลี่ยนเป็น ข้างนำ, หม้อ ก็เปลี่ยนเป็น ม้อ, ไฟไหม้ ก็จะเป็น ไฟไม่ ฯลฯ เมื่อถึงยุคนั้นแล้ว ภาษาไทยเราก็จะหกล้นจุก และสับสนอยู่ไม่น้อย

ว่าตามหลักภาษาถิ่น ทางภาคอีสาน คำ หม้าย กับ ม้าย นั้น ออกเสียงต่างกันและมีความหมายต่างกันมาก คือคำ หม้าย (ออกเสียงเท่ากับ หม้าย ในภาษากลาง) เป็นคำคุณศัพท์ มีความหมายว่า ไร่คู่ผัวเมีย (แต่หมายถึงเฉพาะที่เมียตายจากหรือผัวตายจาก) โดยเฉพาะ ส่วนคำ ม้าย (ไม่มีเสียงเทียบในภาษากลาง) เป็นคำกริยา หมายความว่า มองผ่านไปอย่างเมิน ๆ เมียง ๆ ด้วยเหตุนี้คำทั้งสองนี้จึงใช้แทนกันไม่ได้ เพราะต่างกันทั้งรูปคำ การออกเสียงและความหมาย หากเขียนว่า หญิงคนนั้นเป็นแม่ม้าย ชาวอีสานจะเข้าใจไปว่า หญิงคนนั้นเป็นคนชอบมองผ่านเลยไปอย่างเมิน ๆ เมียง ๆ จะไม่เข้าใจว่าเป็นหญิงที่ผัวตายจากเลย

คำ หมั้น กับ มั้น ทางภาคกลางออกเสียงพ้องกัน ในหนังสือไตรภูมิภคา ฉบับโบราณ ทั้งของพระมหาช่วยและพระมหาจันทร์ เขียนเป็น หมั้น เป็นพิน แต่ฉบับ

ที่พิมพ์เป็นเล่มแล้วใช้ว่า หมั้นบ้าง มั่นบ้าง ไม่เป็นอันแน่นอน ดูเหมือนว่าสมัยก่อนนับแต่สมัยสุโขทัยมาจนถึงต้นสมัยรัตนโกสินทร์นี้ นิยมเขียนว่า หมั้น เป็นพื้น ครั้นมาบัดนี้แม้คำทั้งสองนี้ทางภาคกลางจะออกเสียงพ้องกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็ได้กำหนดให้มีความหมายต่างกันไว้ดังนี้ “มั่น ว. แน่, แน่นอน, แน่นและทนทาน มั่นคง ว. แน่นและทนทาน, ไม่กลับกลายเป็นอย่างอื่น. มั่นใจ ก. แน่ใจ, เชื่อใจ, หมั่น ก. มอบสิ่งของให้ฝ่ายหญิงเพื่อแสดงความมั่นหมายว่าจะแต่งงานด้วย, ของที่มอบให้เรียกว่าของหมั้น, ถ้าเป็นทองเรียกว่า ทองหมั้น” โดยนัยนี้จะเห็นได้ว่า บัดนี้ คำ หมั้น ใช้เฉพาะในการหมั้นสาวเท่านั้น นอกจากนี้ใช้คำ มั่น โดยตลอด

ว่าตามหลักภาษาถิ่น ทางภาคอีสาน คำ หมั้น กับ มั่น นี้ มีความต่างกันทั้งรูปคำ การออกเสียงและความหมาย คือ หมั้น (ออกเสียงเท่ากับ หมั้น ทางภาคกลาง) เป็นได้ทั้งคำคุณศัพท์และคำกริยา มีความหมายอย่างเดียวกับคำ มั่น และ หมั้น ในภาคกลาง บัดนี้ เช่น จับให้หมั้น, หมั้นใจ หมั่นคง, หมั้นสาว, ทองหมั้น เป็นต้น (คือใช้หมั้นโดยตลอด) ส่วนคำ มั่น (ไม่มีเสียงเทียบในภาคกลาง) เป็นคำกริยา หมายความว่า แยกเบ้า เช่น มั่นน้ำมัน หมายความว่า แยกเบ้าน้ำมัน ด้วยเหตุนี้ คำทั้งสองนี้จึงใช้แทนกันไม่ได้ หากเขียนว่า จับหม้อน้ำมันไว้ให้มั่น ชาวอีสานจะเข้าใจไปว่า จับหม้อ น้ำมันไว้ให้แยกเบ้า จะไม่เข้าใจว่า ให้จับหม้อน้ำมันไว้อย่างมั่นคงเลย

ที่น่าเรื่องของคำพ้อง กรณียกษรคำที่มี ห นำ และไม่มี ห นำมากล่าวไว้ ก็เพื่อจะได้เป็นข้อสังเกตว่า คำ เหลลัน นั้น สมัยพ่อขุนรามคำแหง น่าจะออกเสียงอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันกับที่ชาวอีสานออกเสียงอยู่ในบัดนี้

(11) หัว ในที่นี้เป็นคำกริยา หมายความว่า หัวเราะ หัวร้อ คำนี้ยังพุกกันอยู่ในภาคอีสานจนบัดนี้ แม้ในวรรณคดีภาคอีสานก็ใช้คำโคตอย่างนี้ เช่นว่า

แต่นั้น สาวก็ ทบมือฮ้อง	หัวนั้นชี้ชี้ว่า
เจ้าน้ ึ่งช่างเว้า	คนแก่ช่างความ แท่นอ

(ขุนทิง หน้า 159)

พิเคราะห์ตามข้อความในคำจารึกที่ว่า “ใครจักมักเหล่น เหล่น ใครจักมักหัว หัว” นี้ ทำให้เห็นว่า ส่วนวนคำพุกตมัยพ่อขุนรามคำแหงนั้น มีลักษณะคล้ายกับส่วนวนทางภาคอีสานมาก ในกรณีที่นิยมพุกคำ เหล่น คู่กับ หัว เช่น “อย่าเห็นแก่เหล่นแก่หัว, อย่าเอาแก่เหล่นแก่หัว, อยากไปเหล่นไปหัวไส ก็ไป” เป็นต้น